

Itsua eta eskribaua
Ama sorgina

Itsua eta eskribaua

Bazan behin gizon bat, desgraziaz edo deskalabruz, bere zereginetan egoala itsu geratu zana.

Ez jakon beste erremediorik geratu, aterik ate limosna eske joatea baino. Eta halantxe ateraten eban bizimodu, limosnea batzen. Limosna hori batu, eta mordotxoa egiten ebanean, Kanbioak aldatzen zituan eta eskudoa egiten eban.

Eta orduko denporan eskudoa diru handia zan. Beste diru batzuk be ezagutu ziran orduan: zentimoa, zentimo bikoa, lauzirikoa, laumaraikoa, zortzimaraikoa, txakur handia, txakur txikia eta pezetea. Horreek Kobrezkoak izaten ziran.

Ba horrexetanikoaK batzen ibilten zan, orduko denporan. Eta itsu horrek, bere limosnakaz lau eskudo egin zituanean, haretx erro baten barruan gorde zituan.

Haretx erroan eukazan diruok, baina eskribau bat bizi zan bere auzoan. Eta eskribauak ikusi egin eban eskudoakaz joiala, eta itsuari lau eskudo horreek ostu eutsazan.

Handik gitxira, itsua joan zan ea eskudoak berak ipini zituan lekuaren egozan begiratzen, eta ostuta egozala ikusi eban. Berak eretxi eutsan eskribaua izango zala eskudoak ostu eutsazana.

Eta joan zan eskribavaren ateetara limosnaren bila, eta eskribauari Kantau egin eutsan:

Lau eskudotxo dodaz haretx erro baten,

lau eskudotxo dodaz haretx erro baten.

Beste lau ipinten noa ganeKO aldi baten,

ai salada, ganeKO aldi baten.

Lau eskudotxo dodaz haretx erro baten.

Gero eskribauak, entzun ebanean beste lau eskudo be bazituala,
arin baten eroan zituan berak eukazan lau eskudoak, gero zortzirak
harrapatzearen.

Baina itsua zuhur egon zan. Eskribauak atzera eroan zituan lau
eskudoak, eta itsuak laurak ostu eutsazan. Hartu zortzirak, eta
etxera ekarri zituan.

Atzera be joan zan eskribauaren atera, limosnaren bila, eta
hauxe Kantau eutsan:

Dana gura davanaK guztia galdu dau,

dana gura davanaK guztia galdu dau.

Itsuak eskribaua ondo engainau dau

Ai salada, ondo engainau dau.

Dana gura davanaK guztia galdu dau.

Ipuina ulertzen

Zer egiten eban gizon itsuak bizimodu aurrera aterateko?

Nor egoan itsuaren auzoan eskudoak gorde ebazanean?

Zer egin eutsan eskribauak itsuari?

Gizonak beste lau eskudo be bazituala entzun ebanean eskribauak, zer egin eban?

Lapurtu ebazan eskribauak zortzi eskudoak?

Azkenean, nork engainau eban nor?

Irakurketa honetan ipuinaK hasteko sami erabilten dan formulaea agertzen da. Zein da?

Ezagutzen dozu hasteko beste moduren bat?

Zer adierazoten dabe berba honeek: orduko denporan?

a. Noiz jazo dan.

b. Zer jazo dan.

c. Zelan jazo dan.

Badaitez zelan hasi zaitekezan ipuina asmetan? Hartu zuk gura dozun berba bat, eta jarri eizu goitiK behera. Adibidez,

E
S
K
O
L
A

Oraintxe, hizki bakotxeko asmau eizu bururatzen jatzun berbea. Adibidez,

Etxeko

Saguak

Katuari

Ogia

Lapurtu

Askotan

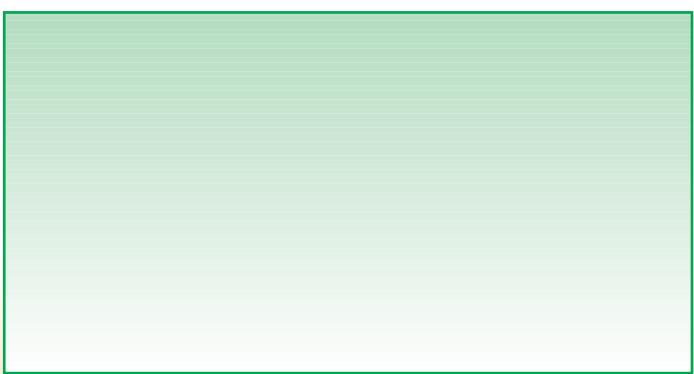
Bost berba honeek hartuta, asmau geinK eipuinaren hasiera. Hau da,

Bazan behin **etxeko sagu bat, Katuari askotan ogia lapurtzen** eutsana. Sagu horrek ...

Oraingoan, zuk asmauko dozu berba bat, eta ariketa honetan egin dan antzekoa egin beharko dozu. Emoiozu hasikerea zure eipuinari.

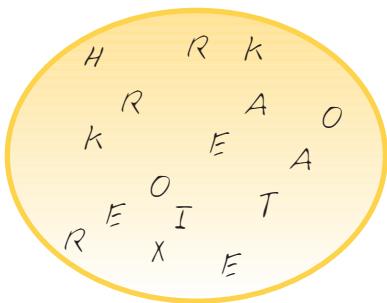

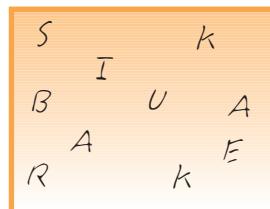
Ipuinak jolasteko dira

Ezetz asmau zeintzuk diran hemen falta diran ezkutuko berbak. Guztiek dagoz ipuinean.

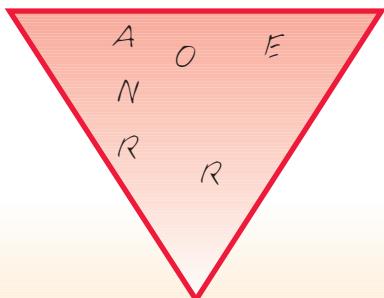
Ba _____ batzen ibilten zan, orduko denporan.

Gero _____, entzun ebanean beste lau eskudo be bazituala, arin baten eroan zituan berak eukazan lau eskudoak, gero zortzirak harrapatzearren.

Haretx _____ eukazan diruok, baina eskribau bat bizi zan bere auzoan.

Ama sorgina

Bazan behin Ondarroako familia arrantzale bat. Aita patroia zan, eta itsasotik etxera etorten zanean, txalupa garbitzaileek egiten daben lez, semea gelditzen zan trainervak garbitzen.

HalaKo baten, eguna iluntzean, semea trainerva garbitzen egoala, hara non ikusten davan andra bat moila gainean.

Mutila zurtz eginda geratu zan.

-Ze, ze, ze, nongo andrea da hori, ba? Aiba! Zein da, baina? Ha
geure ama bada! Zer dalata!

Ama eskaileretatik behera joian, eta mutila txopa azpian sartu zan, ama zertan joian ikusteko.

-Aiba demonstre!

HalaKO baten beste sei andra bere amaren atzetik.

-Nora doaz honeek be, ba? Nora?

Eta beherantz egin eben. Saltu egin eta trainerura sartu ziran.

Jamি erramuak, eta erramutan hasi ziran. Mutila erabat bildurtuta egoan, eta abratik urtekeran, ama berbaz entzun eban:

-Hodei azpitik eta olatu gainetik, palada bat mila braza!

Batbatean, zelan jakin barik, eta itzelezko abiadaz, berak ezagutzen ez eban leku baten egozan.

-Kontxo! Zer, baina! Non nago ni, ba?

Andra hareek urten egin eben trainerutik, eta berak be, zeo-zer jakin gurean, urten egin eban nora eta zertan joiazan ikusteko.

-Ene! Aiba demonstre! Habana! Ez ete naz ba, Kuban egongo! Habana ipinten dau hemen eta. Hamen Habana! Hau benetan ez deustala sinistuko aitak!

Eta halaKO baten, mutila andren atzetik joiala Kainaberak ikusi ebazan, azukreKainaberak, gozokiKainaberak. Badaezpada be, bat hartu eban aitari eraKusteko, hantxe egon zala sinistuarazoteko. Ha hartu, eta Kalean zehar joiala zaratea entzun eban, eta ama eta besteark ikusi ebazan hantxe dantzan, edaten eta jaten. Sartu zan barriro be bere trainerura, sartu zan barriro txopa azpira.

Haor non datozañ amaeta. Jarri ziran lehengo moduan, erramuañk hartu, erramutan hasi eta:

-Hodei azpitik eta olatu gainetik, palada bat mila braza.

Eta arratsalderako Ondarroan egozan.

Mutila bildurtu egin zan, eta badezpada be, ez eutsan amari ezer Kontau gura izan.

gari

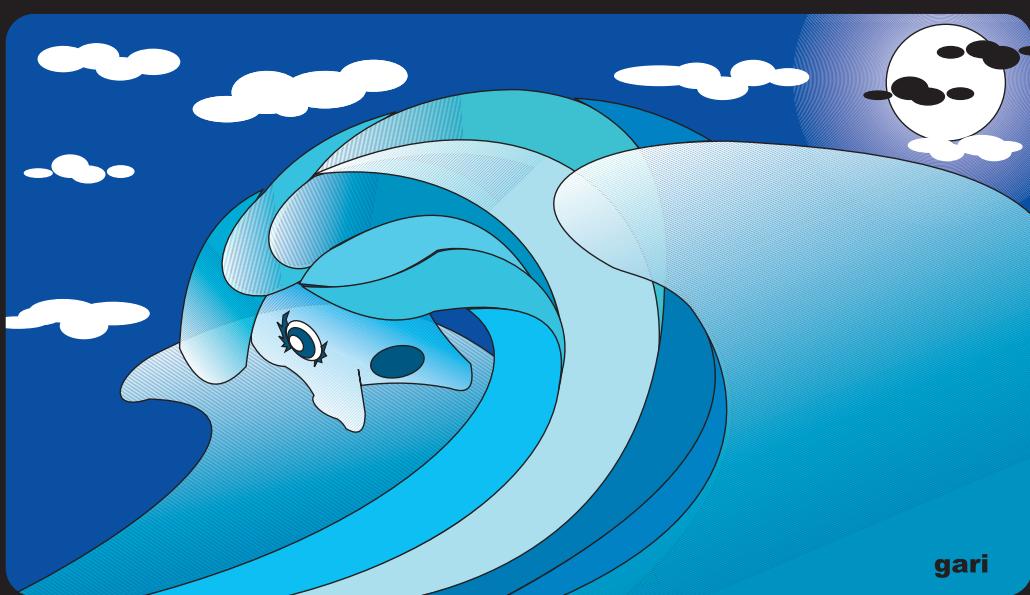
Aitagana joan zan, eta aitari esan eutsan dana, jazo jakon guztia, baina aitak ez eban inondik inora sinistu. Zelan sinistuko eutsan ba! Baina sinistu eragiteko aldean ekarri eban azukre-kainaberea erakutsi eutsan.

-Aita, hamen daukazu, sinistu eidazu, hamen, hamen!

Eta aitak erdi sinistu egin eban.

Orduan, jazo zan guztia gogoratzen egoala, mutilari amak esandako esaldi bat etorri jakon burura. Amak holantxe esan eutsan andra bati:

-Bihar hondatu egin behar dogu hau, hau traineruau, bihar hondora bota behar dogu.

gari

Aitari Kontau eutsan amak esan ebana. Aitak, erdi sinistu bat egin eban, eta badaezpada be, hurrengo egunean beste gizon batzukaz itsasora urteteko egoala, arpoia hartu eban, eta arrantzara urten eben.

Itsasoa bare-bare egoan, baina halanda guztiz be,
Momarraxan, Ondarroako arrantza lekua da hori, trainerua batera
eta bestera hasi zan bat-batean, batera eta bestera, gorantz eta
beherantz, alboraka-alboraka.

-Zer dabil hemen. Zer da hau?

Gizon guztiak erdi zoratuta ebilzan, bildurtuta. Olatuak etortea
ez jakon eretxi gauza onik aitari, eta orduan, semeak esan eutsana
gogoratu eban. Traineruaren aurreko partean egoan gizonari
arpoia emon, eta esan eutsan:

-Neuk agindutakoan, bota arpoia!

-Nora, baina?

-Olatuari!

Eta halantxe egin eban. Hurrengo olatua etorri zanean, aitak agindutako moduan, arpoia hartu, eta olatu bati bota eutsan aurreko gizonak. Ez eban olatua ikutu baino egin, eta inguru guztia odolez beteta ikusi eban.

-Hau ez da gauza ona, hau ez da parte onekoa!

Arrantzaleak Ondarroara bueltau ziran. Aita etxera joiala, semeak aitari:

-Aita, ama ez dago ondo.

-Zer ba?

-Ez daKit zer jazoten jakon, joateko dino, hil aginean dagoala-ta.

-Hil zorian, txo?

Joan zan amagana, eta izarea dana odolez beteta egoan.

Aita, ea zer eukan galdetzeko, hurreratu egin jakon, eta orduan arpoiaren zuloa ikusi eutsan gorputzean.

Hori ikusita, aita eta semea etxetik joan ziran eta han itxi eben ama, sorginaren itxurea eukan eta.

Ipuina ulertzten

Zer ikusi eban mutilak trainerua garbitzen egoala?

Non ikusten dau, bat-batean, bere burua mutilak?

Zertan ebilzan ama eta beste andrak?

Zer pasau zan hurrengo egunean, itsasora joiazala?

Zer egin eben, orduan, gizonak?

Zer topau eban aitak etxera itzultzean?

Zergaitik joan ziran etxetik aita-semeak?

Non gertatzen da ipuina? ZeintzuK dira irakurri dozuzan beste leku guztiaK?

Ipuinak, kontatzen dabenaren arauera, mota askotakoak izan daitekez. Sorginak, laminak, basajaunak eta abar agertzen badira, mitologikoak izango dira; egiazko gertaerak kontetan diranean, historikoak; santuen bizitza, Testamentua edo aitaten diranean, erlijiosoak.... Zure ustez, ze motatakoak da irakurri dozun ipuin hau? Zergaitik?

Sorginek aparteko esaldi bat esaten dabe ipuin honetan. Zein da? Zer gertatzen da esaten dabenean?

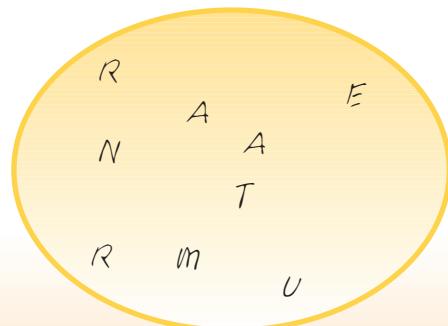
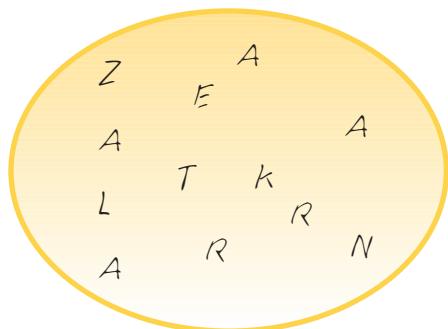
Ipuinak jolasteko dira

Lotu eizuz multzo bi honeetan dagozan berbaK. Lotzen dozuzanaK zentzu bera eukti behar dabe.

Hodeia	A	1	Ikaratu
Erramua	B	2	Harritu
Bildurtu	C	3	Hil zorian
Abiada	D	4	Abarretsa
Saltu	E	5	Abiadura
Behintzat	F	6	Arrauna
Zurtz egin	G	7	Atzera
Zarata	H	8	Sikeran
Barriro	I	9	Hedobia
Hil aqinean	J	10	Jauzi

Topau eizuz ezkutuko berba honeek.

© Labayru Ikastegia

Edizioaren arduraduna:

Idoia Alzibar

Marraskiak:

Garikoitz Arregi

Lege Gordailua

BI-3203-05

ISBN

84-89816-20-4

LABAYRU IKASTEGIA

9 788489 816206

Herri ipuinak 1